

1. Hoe ga je om met grote moeilijkheden?

Even een vraagje: heb jij last van uitstelgedrag? Als je iets moeilijks moet doen, dat je dan eerst nog wat appjes gaat beantwoorden, en je gaat nog eens een keer naar de wc, en je doet dit nog en dat nog en zus nog en zo nog... Ik heb dat wel als ik een preek moet gaan schrijven. Dan moet ik mezelf toespreken: 'Kom op, beginnen!' Uitstelgedrag, omdat je iets moeilijk vindt. Als er iets op je af komt wat moeilijk is, dan kun je daar op allerlei manieren mee omgaan. Je kunt vluchten: eigenlijk is uitstelgedrag ook een soort vluchtgedrag. Je kunt ook bevriezen: net als een konijn in het licht van de autolampen. Je kunt aarzelen: 'Zal ik dit? Zal ik dat?' En je kunt beginnen, aanpakken, vechten. Als Saul koning van Israël geworden is, dan staat hij voor een enorm, enorm probleem. En dat probleem, dat zijn de Filistijnen. De Filistijnen waren een zeevarend volk, en ze waren in het Beloofde Land gekomen ongeveer in dezelfde tijd als waarin het volk Israël aankwam in het Beloofde Land. De Filistijnen woonden in wat nu de Gazastrook is, maar dan een groter gebied. Ze hadden vijf koningen, die regeerden over de vijf belangrijkste steden: Gaza, de stad die we nog steeds kennen, Askelon en Asdod (die steden liggen nu in Israël) en Ekron en Gath. De Filistijnen hadden een hoogontwikkelde cultuur. En zij waren één van de eerste volken in het Midden-Oosten die wisten hoe ze ijzer moesten maken. Door hun ijzeren wapens waren ze enorm machtig en gevreesd. In de tijd dat Saul koning wordt, hebben de Filistijnen het hele gebied van Israël in en ijzeren greep, letterlijk en figuurlijk. We hebben een stukje van hoofdstuk 13 overgeslagen, maar in dat stukje staat onder meer het volgende, vers 19 en 20: 'Nu was er in heel het land Israël geen smid te vinden, want de Filistijnen hadden gezegd: Anders gaan de Hebreëen zwaarden of speren maken. Daarom moest heel Israël naar de Filistijnen gaan om ieder zijn ploegijzer, zijn spa, zijn bijl of zijn houweel te laten slijpen.' En in vers 22: 'En het gebeurde ten dage van de strijd, dat er geen zwaard of speer te vinden was in de hand van al het volk dat bij Saul en Jonathan was; maar bij Saul en bij zijn zoon Jonathan werden ze wel gevonden.' Verder wordt in hoofdstuk 13 ook beschreven hoe de Filistijnen plundertochten hielden en het hele land leegroofden. Dus Saul staat voor een enorm probleem. Hij is koning geworden van een volk dat zwaar onderdrukt wordt en militair eigenlijk niets voorstelt. Maar hij is wel goed begonnen, met een overwinning op de Ammonieten, aan de overkant van de Jordaan. Alleen is nu de grote vraag: hoe moet hij de Filistijnen bestrijden? Als je gaat rekenen zoals wij als mensen rekenen, als je gaat tellen: het aantal soldaten, het aantal wapens, noem maar op, dan heeft Israël geen schijn van kans. En wat je ziet in deze hoofdstukken, dat is dat Saul in feite de ene fout op de andere stapelt.

2. Saul faalt, maar Jonathan forceert twee doorbraken

We hebben gelezen in hoofdstuk 13 dat hij een leger verzamelt van 3000 man. Maar hij heeft er niet echt een doel mee. Zo'n leger is te klein om de Filistijnen aan te vallen, tenzij dat je een goed plan hebt, of dat je van God hebt gehoord dat het zo moet. Maar het lijkt erop dat Saul die 3000 man op de been brengt om de ergste uitwassen een beetje tegen te gaan, en verder maar wat af te wachten. Alleen: dan gebeurt er iets waardoor er een doorbraak wordt geforceerd. Maar die doorbraak komt niet van Saul, die doorbraak komt van zijn zoon Jonathan. Jonathan betekent: 'Geschenk van de HERE', en dat is hij ook echt! Die 3000 man zijn verdeeld in twee groepen: 2000 man staat onder het bevel van Saul en 1000 man onder het bevel van Jonathan. En wat doet Jonathan? Hij valt aan! Hoofdstuk 13: 3: 'Jonathan versloeg het garnizoen van de Filistijnen dat in Gaba lag, en de Filistijnen hoorden dat.' Zie je dat? Saul aarzelt, maar Jonathan niet! Jonathan ziet de ellende onder het volk, hij ziet die vreselijke onderdrukking. En later zullen we merken dat Jonathan leeft

vanuit een diep geloof. Hij valt aan, en hij wint! Alleen: nu zijn de Filistijnen furieus! Dat nietige volkje Israël, dat zullen ze eens even leren. Vers 5: 'De Filistijnen verzamelden zich om te strijden tegen Israël, dertigduizend wagens (strijdwagens, de tanks van die tijd) en zesduizend ruiters, en volk zo talrijk als de zandkorrels die zich aan de oever van de zee bevinden. Zij trokken op en sloegen hun kamp op in Michmas, ten oosten van Beth-Aven.'

Intussen heeft Saul ook zijn mannen bijeen geroepen uit heel Israël. Maar wat lezen we in vers 6 en 7? 'Toen de mannen van Israël zagen dat zij in nood waren – want het volk was in het nauw gedreven – verborg het volk zich in de grotten, in de rotsspleten,

tussen de rotsen, in de schuilplaatsen en in de putten. Ook staken Hebreëen de Jordaan over naar het land van Gad en Gilead.' Dus iedereen krúipt weg of vlúcht weg. Het leger van Israël is dóódsbang. Dan volgt de tweede fout van Saul. De profeet Samuël heeft gezegd: 'Koning Saul, ik zal na zeven dagen komen en een offer brengen. Daarna kunt u aanvallen.' Maar als Saul ziet dat al zijn soldaten weglopen, en het is al de zevende dag, dan kan hij niet meer wachten. Hij gaat zelf offeren, dán maar zonder Samuël. Kijk, en hier gaat het weer over de vraag hoe je rekt. Saul ziet zijn leger kleiner en kleiner worden, uiteindelijk zijn er nog maar 600 mannen over. Dat is alles waar hij aan denkt. Maar als hij zou rekenen met Góð, dan zou hij denken: 'Ik móét

gehoorzamen. Want de macht van God is véél groter dan die van alle legers op de wereld bij elkaar.' Samuël zegt: 'U hebt dwaas gehandeld, koning Saul. Op deze manier kan God u niet gebruiken als koning, Hij zal een andere koning kiezen.'

En zo gaat Saul de oorlog in, zonder op God te vertrouwen, en met nog maar 600 man. Je zou zeggen: hier houdt het op, het hele verhaal. Maar wat gebeurt er? Voor de tweede keer is het Jonathan die een doorbraak forceert, en wát voor een doorbraak! Wat gebeurt er? Jonathan en zijn wapendrager staan in een dal en zien aan de overkant een rotspunt. Bovenop de rots zien ze Filistijnen lopen, daar is een wachtpost uitgezet. Jonathan heeft niet tegen zijn vader Saul verteld dat ze hierheen zouden gaan. Waarom niet? Misschien is het plan gewoon ter plekke, heel spontaan opgekomen. Maar wat ook kan, dat is dat Jonathan beseft heeft dat zijn vader niet echt leefde vanuit vertrouwen op God. Hij heeft misschien gedacht: 'Dan krijg ik een hele discussie. Ik ga dit niet overleggen, ik ga het gewoon doen.'

3. Jonathan laat moed zien, overgave en vertrouwen

En dan krijg je dat prachtige vers 6 van hoofdstuk 14: 'Jonathan nu zei tegen de knecht die zijn wapens droeg: Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van deze onbesnedenen; misschien zal de HERE voor ons werken, want het is voor de HERE niet te moeilijk om te verlossen, door veel of door weinig mensen.' In dat vers komen drie dingen naar voren. Ten eerste: moed! 'Kom, laten we oversteken...' Natuurlijk weet Jonathan dat dat levensgevaarlijk is. Maar hij doet het! Geen uitstelgedrag, geen geschutter, geen gezeur, geen twijfels, geen aarzelingen. Nee: 'Kom!' Moed! Ik denk weleens: we hebben veel meer moed nodig! Als je kijkt wat mensen hebben gedaan: in de zending bijvoorbeeld. Hoe mensen erop uittrokken naar onbekende streken, met gevaar voor eigen leven. Bonifatius die uit Engeland kwam om hier het Evangelie te brengen. Hij heeft hem zijn leven gekost, bij Dokkum. Maar ook mensen in de oorlog, wat hebben ze een moed getoond om ons te bevrijden. Het lijkt wel alsof de moed uit de samenleving weggevloeid is. Wij zeggen dan: 'Kijk uit! Wees voorzichtig, anders ben je niet meer verzekerd!' Overal zijn we risico's aan het wegwerken, de risicomijdende samenleving. Wie toont er moed om mensen te helpen? Wie toont er moed om het Evangelie door te geven? Daarom vind ik het zo mooi dat er jonge mensen zijn die een week van hun vakantie uittrekken en zeggen: wij gaan het Evangelie doorgeven aan kinderen in Rotterdam, in de Dabar-week in De Bron. Moed, dat is het eerste.

'Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van deze onbesnedenen.' En dan deze woorden: '... misschien zal de HERE voor ons werken...' Dat zinnetje, dat ademt overgave. Overgave aan God. '... misschien zal de HERE voor ons werken...' Er staat dus niet: 'God zal ons de overwinning geven, 100 % zeker!' Nee: '... misschien zal de HERE voor ons werken...' Dat woordje 'misschien', weet je, dat ontroert me. Want wij zijn maar gewone mensen, kleine mensen. Wat weten wij eigenlijk van Gods bedoelingen? Er zijn mensen die heel grote woorden in de mond nemen: 'Als je ziek bent, en je bidt echt in geloof, dan wórd je genezen!' O ja? Weten wij dan wat God allemaal wil? Weten wij wat Gods bedoelingen zijn? '... misschien zal de HERE voor ons werken...' Als je dat zegt, dan leg je het bij God, je legt het in Zijn hand. En je beseft dat je nergens recht op hebt. Wij zijn mensen met zonden en gebreken. We leven van genade. '... misschien zal de HERE voor ons werken...' Het doet mij denken aan de drie vrienden van Daniël, Sadrach, Mesach en Abednego. Ze weigerden te knielen voor het gouden beeld van koning Nebukadnezar. De koning was woedend! Maar wat zeiden ze? 'Als het moet, kan God ons verlossen uit de brandende oven. Maar zelfs indien niet, ook als dat niet zo is, toch zullen wij uw beeld niet aanbidden!' (Daniël 3: 17-18). 'Zelfs als God ons niet redt...' Daar zit ook die overgave in: God is God en wij zijn mensen. Hij beslist. Die overgave heeft weer te maken met het derde element in vers 6, dat is het vertrouwen: 'Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van deze onbesnedenen (dat is de moed); misschien zal de HERE voor ons werken (dat is de overgave), want het is voor de HERE niet te moeilijk om te verlossen, door veel of door weinig mensen (dat is het vertrouwen).' Jonathan rekent met God. Zie je dat? Veel of weinig mensen, dat is ónze rekensom. Maar als je rekent met God, dan doet het helemaal niet meer ter zake met hoeveel mensen wij zijn. Want Zijn macht overtreft alles. Je zou kunnen zeggen: dit vertrouwen op God, dat is de basis. Omdat Jonathan op God vertrouwt, kan hij zich overgeven. En omdat hij zich helemaal aan God overgeeft, is hij móedig. Dus het stapelt op elkaar: vertrouwen leidt tot overgave en overgave leidt tot moed. Wat zegt de wapendrager? Ja, dat is een prachtig antwoord. Vers 7: 'Toen zei zijn wapendrager tegen hem: Doe alles wat in uw hart is, ga uw gang; zie, ik volg u, naar wat uw hart u ingeeft.' In de Nieuwe Bijbelvertaling staat het nog mooier, daar zegt de wapendrager: 'Dat lijkt me een goed plan, ik ben uw man!' Je ziet: ze zijn uit hetzelfde hout gesneden. En wat er dan gebeurt, dat heeft alles te maken met die overgave aan de HERE. Jonathan zegt: 'Weet je wat? We steken het dal over, en als ze ons zien, kunnen er twee dingen gebeuren. Of ze zeggen: "Hé, jullie daar! Blijf staan, we komen jullie te grazen nemen!" Of ze zeggen: "Hé, jullie daar! Klim maar naar boven als je durft!" En als ze dat laatste zeggen, dan is dat een teken van God dat Hij ons de overwinning geeft.' Door dit te zeggen legt Jonathan als het ware het leven van hem en van zijn wapendrager in de handen van God. Hij zegt in feite: 'HERE, laat gebeuren wat U wilt, maak zo Uw wil duidelijk.' Je moet wel beseffen: het gaat hier over leven of dood. Je kunt dit ook te gemakkelijk doen. Dat je zegt: 'Als het zus en zo gaat, zie ik dat als een teken van God.' Je kunt dat alleen doen als je dicht bij God leeft, en zeker als er veel op het spel staat en je echt Gods leiding nodig hebt. Maar dan kún je ook niet anders dan jezelf hélemaal overgeven in de handen van God. Jonathan en zijn wapendrager, ze leggen de keus bij God neer. 'HERE, laat U het maar zien wat we moeten doen.' En wat roept de Filistijnse wachtpost? 'Kijk de Hebreëen (dat zijn de Israëlieten) zijn uit hun holen gekropen. Kom maar naar boven, dan zullen we jullie een lesje leren!' En vanaf dat moment weten Jonathan en zijn wapendrager dat God hun de overwinning zal geven. Als ze boven komen, is er blijkbaar een nauwe doorgang. De Filistijnen vallen hen één voor één aan, en één voor één worden ze door hen verslagen. Twintig man vinden de dood. En omdat het zo nauw is, lijkt het voor de soldaten daarachter alsof er een hele Israëlitische invasie aan de hand is. Ze beginnen te vluchten, en in het hele leger van de Filistijnen breekt paniek uit. Iedereen begint door elkaar te rennen, het is één grote chaos. Bovendien zijn er Israëlieten die in Filistijs gebied wonen en die in het Filistijnse leger meegekomen zijn, maar die zich nu tégen de

Filistijnen keren. Wat is het resultaat? Eén grote nederlaag van het Filistijnse leger. En dat door twee mensen: Jonathan en zijn wapendrager. En dan staat er in vers 23: 'Zo verlost de HERE Israël op die dag.' Verlossing door twee mensen. Zó rekent God. Koning Saul weet niet wat hij meemaakt. Als hij hoort dat de strijd is uitgebroken, wil hij eerst de ark van God laten halen. De ark, die nota bene éérder al door de Filistijnen was veroverd en weer teruggekomen was. Het zou dwaas zijn om die ark er weer bij te halen. Maar als Saul ziet dat de Filistijnen aan het verliezen zijn, zegt hij: 'Laat trouwens maar zitten, die ark.' Je ziet Saul als leider steeds meer falen. Terwijl zijn zoon Jonathan laat zien wat echt leiderschap is, vanuit vertrouwen op God.

4. Reken met God bij alles wat je doet!

Rekenen met God, daar gaat het over in dit gedeelte. Reken je met God, of niet? Misschien is er in jouw eigen leven zo'n Filistijns leger. Dat kan een situatie op je werk zijn, die voelt als een enorme dreiging. Maar het kan ook je gezondheid zijn, als je van de dokter een uitslag hebt gekregen waar je van wakker ligt. Het kan een conflict zijn waar je in beland bent, het kunnen ook zakelijke problemen zijn waardoor je niet weet hoe het verder moet. Je ziet het al voor je, om het zo maar eens even te zeggen: straks gaat je leven naar de Filistijnen... Wat doe je? Bevries je helemaal? Of ga je vluchten? Of blijf je aarzelen? Denk aan Jonathan! Aan zijn vertrouwen op God, aan zijn overgave, aan zijn moed. Jonathan rekent met God, en jij en ik: wij mogen dat leren. In het Nieuwe Testament zien we dat Jezus duizenden mensen om Zich heen heeft. Hij zegt tegen Zijn leerlingen: 'Geven jullie ze maar te eten.' Dan gaan ze rekenen en ze zeggen: 'Zoveel geld hebben we niet!' Maar Jezus rekent anders. Voor Hem zijn vijf broodjes en twee visjes genoeg. Hij begint met breken en Hij zorgt dat er genoeg is voor iedereen. En zo gaat Hij Zélf de wereld verlossen. Eén Man. Die niet redt door kracht of door geweld, maar door Zichzelf op te offeren. God rekent zó anders dan wij. Maar door die éne Mensenzoon, die éne Zoon van God, vinden miljoenen en nog eens miljoenen mensen het leven, het eeuwige leven. En is er ook voor jou en mij redding! Rekenen met God, gewoon ook in het dagelijks leven. Ik moest denken aan afgelopen winter. Je kunt het je nauwelijks meer voorstellen, maar we hadden hiér al een strenge winter, laat staan in Oekraïne. De Russen schoten voortdurend energiecentrales kapot. Mensen dreigden massaal te sterven van de kou, letterlijk. Erik Verhoeff, die werkt in De Bron, gaat ook regelmatig met hulptransporten naar Oekraïne. Hij zag het nieuws, en zijn vrouw Hanneke zei tegen hem: 'Kun jij niet wat doen?' Bij Erik kwam dat binnen als een roepstem van God. Hij ging bellen om te kijken of het mogelijk zou zijn om petroleumkachels te brengen. Een vriend van hem die in die business zit, zei meteen: 'Goed plan!' Net als die wapendrager. Samen met anderen lanceerde Erik een actie en hoopte misschien honderd of tweehonderd kachels te kunnen brengen. Het transport werd op touw gezet. Anne Grijzenhout, die ook in De Bron werkt, ging ook mee, en intussen bleef de teller maar oplopen. De eindstand: maar liefst twee ton aan geld, waarmee duizend kachels plus een aantal grote generatoren konden worden gebracht. Ongelooflijk! Weet je, als je rekent met God, dan wordt het onmogelijke mogelijk. Zoals we dat hoorden aan het begin van de dienst, Efeze 3: 'Hem nu Die bij machte is te doen ver boven alles wat wij bidden of denken, overeenkomstig de kracht die in ons werkzaam is, Hem zij de heerlijkheid in de gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten, tot in alle eeuwigheid.' Dat is God ten voeten uit! Wees dus nooit bang! Vertrouw op God, geef je over aan Hem en win aan moed!

5. Twee zijn meer dan één: moedig elkaar aan!

Tenslotte nog dit: Jonathan en zijn wapendrager, ze waren sámen. Wat is dat belangrijk, dat we elkaar aanmoedigen. Gewoon al door er te zijn, in de kerk, ben je al een aanmoediging voor iemand anders. Als je er niet bent, mist een ander jouw aanmoediging. En zég het ook maar tegen elkaar: wie God voor je is, hoe goed Hij voor je is, hoeveel je van Hem houdt. Je kunt elkaar zó enorm steunen. In het **vertrouwen** op God. In de **overgave** aan Hem. Om samen **moedig** te zijn. Dat je het zegt: 'Goed plan!' En doorgaat. Omdat God het waard is. Méér dan waard! Amen.